

Innledning

Samfunnet *Apostolisk Tro* kan neppe sies å være blant dem som numerisk sett ruver høyest hertillands. På landsbasis dreier det seg om kanskje ett hundre tilhengere, flere av disse er endog ganske høyt oppe i årene, samtidig som det har vist seg vanskelig å rekruttere barn og unge for menighetenes anliggende. Pinesamfunnet¹ har stort sett sluppet unna medias kritiske søkelys, og i forskningsøyemed er det kun en teologisk spesialavhandling fra Menighetsfakultetet i Oslo som har viet bevegelsen nevneverdig oppmerksomhet. At Apostolisk Tro har lagt seg på en isolasjonslinje, endog vis-à-vis tradisjonell pinsebevegelse, som den angivelig ikke ønsker å identifiseres med, idet sistnevnte hevdes å ha “fjernet seg fra den lære som ble nedfelt ved [bevegelsens] gjennombrudd,”² har gjerne også bidratt til at utenforstående knapt har vært klar over deres eksistens som en de facto del av norsk kristenhet.

Man kan saktens stille seg spørsmålet hva som berettiger at et randfenomen, selv innenfor et så pass trangt segment som den bredere karismatiske fornyelsesbevegelsen innen norsk kirkeliv, blir gjenstand for kritisk granskning. De få som faktisk *har* merket seg randfenomenet allerede, har gjerne festet seg ved trossamfunnets praktisering av fotvask, idet man tolker bokstavelig Jesu ord i forbindelse med at Han ved en anledning vasket disiplenes føtter: “Når jeg som er herren og mesteren, har vasket deres føtter, så må også dere vaske hverandres føtter” (Joh 13:14). At Apostolisk Tro er den eneste pinsegrupperingen hertillands som har vært tro mot den opprinnelige pinsebevegelses helliggjørelseslære, er det imidlertid ikke bare artikkelforfatteren som inntil nylig ikke har vært klar over.

Tidligere pinsevenn og idag uttalt kritiker av pinsebevegelsen, Levi Fragell, som er president for det humanistiske verdensforbund (International Humanist Ethical

¹ Til tross for at Apostolisk Tro er et pinesamfunn i ordets rette forstand, er det mange av medlemmene som reagerer negativt på at de blir kalt pinsevenner. Flere av dem føler seg mer knyttet til hellighetsbevegelsen. (LeRoy Tonning, brev, 23.09.98.)

² Erling H. Helberg, “Den Apostoliske Tro. En del av pinsebevegelsen,” (spesialavhandling ved Menighetsfakultetet i Oslo, 1980) s. 3.

Union), hevder med utgangspunkt i statistiske beregninger at pinsebevegelsen, som sammen med den karismatiske fornyelsesbevegelsen innen de "historiske" kirkesamfunn har en tilhengermasse på omkring 500 millioner, på grunn av sin eksplosive vekst i Den tredje verden ikke bare i en viss forstand er blitt verdens største protestantiske "kirkesamfunn," men er endog "på vei mot å passere selveste pavekirken." Numeriske ansatser til side, - når imidlertid Fragell i tillegg, gjerne med rette, viser til religionssosiologiske analyser som påviser at "pinsevennenes individuelle og kollektive *aktivitetsnivå* er høyere enn i andre kirker,"³ blir gjerne berettigelsen av en faglig interesse for pinsekristendommens vesen, historikk og evaluering mer begripelig.

Min interesse for trossamfunnet Apostolisk Tro skyldes i tillegg til dets hittil anonyme tilværelse, den historiske kjensgjerning at samfunnet, som allerede nevnt, er eneste pinsegruppering hertillands som har ivaretatt den opprinnelige hellighetslæren, som faktisk var pinsebevegelsens fanesak nr. 2 etter selveste åndsdaupsopplevelsen med tungetale.

Det som heretter følger, er en historisk-deskriptiv analyse av trossamfunnets tilblivelse i Norge (med utblikk mot Norden som sådan), samt en redegjørelse for det læreinhold man forfekter der dette skiller seg fra de tradisjoner som står en nærmest og som man har trukket veksler på i sin historiske og ideologiske identitetsforankring. Trossamfunnets kontekstplassering vil foretas i lys av en nærmerebestemmelse av pinsebevegelsen som sådan, samt av dennes forløper, forrige århundrets hellighetsbevegelse. Vi starter med en presentasjon av sistnevnte.

Hellighetsbevegelsen

Forrige århundrets hellighetsbevegelse var på mange måter en tilbakevending til den tidlige metodismes vektlegging av "entire sanctification."⁴ Det er uenighet blant forskere vedrørende når man skal tidfeste bevegelsens begynnelse. De første forsøk på formalisering av en enhetlig bevegelse ble man gjerne vitne til i og

³ Levi Fragell, "Den nye kristendommen: Halleluja-vekkelsen," *Humanist* 2/1997 s. 4.

⁴ Wesleys hellighetsideal ble formet forut for hans omvendelse i 1738 gjennom lesning av Jeremy Taylors (1613-67) *The Rule and Experience of Holy Living* og *The Rule and Experience of Holy Dying*, Thomas a Kempis (1380-1471) *Imitation of Christ*, og William Laws (1686-1761) *Serious Call to a Devout and Holy Life* og *On Christian Perfection*. (W.T. Purkiser, *Called unto Holiness. The Story of the Nazarenes. The Second Twenty-Five Years 1933-58*, vol. II, Kansas City, MO: Nazarene Publishing House, 1983 s. 20.)

gjennom initieringen av “The National Camp Meeting Association for the Promotion of Holiness”, idet man i 1867 innbød til et ti dagers “campmeeting” med fokus på helliggjørelsen - første gang arrangert i Vineland, New Jersey. Arrangementet skulle vise seg å bli en årlig foreteelse, og det interkonfesjonelle preg sommerstevnene fikk nærmest fra begynnelsen av, gjør at mange tidfester bevegelsens begynnelse nettopp til det første stevnet i Vineland 17.-26. juli 1867.

Bevegelse eller ei, det ideologiske læreinnhold som bevegelsen skulle profilere, ble forfektet på et langt tidligere tidspunkt - nærmere bestemt fra begynnelsen av 1830-tallet. Om vi skulle skille mellom “hellighetsbevegelsen” og “hellighetstradisjonen” i USA, ville jeg i min tidfesting av *tradisjonens* begynnelse ta utgangspunkt i søstrene Sarah Worrall Lankford og Phoebe Palmers (1807-74) “Tuesday Meetings for the Promotion of Holiness” i New York City, som forøvrig startet opp i 1835.

Metodismens grunnlegger John Wesley (1703-91) hadde identifisert “entire sanctification” med “pure love,” en erfaring den troende kunne få del i adskilt fra ens forutgående frelsesopplevelse. Kontrasten til den gryende amerikanske fornyelsesbølgen representert primært gjennom Palmer, er gjerne helst en aksentforyskvning. Melvin E. Dieter, forfatter av *The Holiness Revival in the Nineteenth Century*, skriver:

For the Palmer movement, perfection in love was the beginning of days for the Christian, and, therefore, an urgent necessity of the movement; in the English Wesleyan Revival it obviously had carried less urgency and might not become a reality until the end of the Christian’s days. The understanding of this distinction is fundamental to the understanding of the American revival in relation to its original Methodist roots.⁵

Til tross for at Palmer og Lankfords tirsdagssamlinger hadde støtte “among the highest circles of [the Methodist] church’s leadership,”⁶ var rekrutteringsgrunnlaget blant ikke-metodister likefullt upåklagelig. Professor ved Bowdoin College, Thomas Cogswell Upham (1799-1872), som representerte kongregasjonalistene,

⁵ Melvin E. Dieter, *The Holiness Revival of the Nineteenth Century* (Lanham, MD: Scarecrow Press, 2nd. ed. 1996) s. 63.

⁶ Dieter, *ibid.*, s. 32. W.T. Purkiser (jfr. note 4) refererer i sin bok til bind 1 (*Called unto Holiness: The Story of the Nazarenes, The Formative Years* [Kansas City, MO: Nazarene Publishing Co., 1962]) av forfatter Timothy Smith og hevder at “hundreds of Methodist preachers, including five who then and later held the office of bishop, were sanctified through Mrs. Palmer’s influence.” (Purkiser, *Called Unto Holiness*, s. 21.)

hevder å ha blitt “sanctified” i forlengelse av en av tirsdagssamlingene i 1839. Presbyterianeren William E. Boardman (1810-86), hvis bok *The Higher Christian Life* (1858) “opened the doors of non-Methodist churches to the revival’s teachings more widely than any volume which had preceded it,”⁷ var ofte tilstede på tirsdagssamlingene. Asa Mahan (1800-89), i flere år president ved Oberlin College, og som sammen med kollega Charles Grandison Finney (1792-1875) hadde gjort kjent en tilsvarende hellighetserfaring i 1836,⁸ var en nær venn av Palmer.⁹ Øvrige deltakere på tirsdagssamlingene inkluderte blant annet baptistevangelist A.B. Earle og episkopaler Charles C. Cullis (1833-92),¹⁰ sistnevnte senere katalysator for en egen undergruppe innenfor hellighetsbevegelsen som vektla helbredelse ved bønn.¹¹

Selv om den primært amerikanske bevegelsen først og fremst gjorde seg gjeldende blant metodistene, er det naturlig å skjelle mellom tre hovedstrømninger. Hovedvekten av tilhengerne tilhørte altså metodistene og appellerte til grunnlegger Wesleys søken etter en opplevelse av å bli hellighet helt igjennom. En annen hovedstrømning – “Oberlin Perfectionism”-søkte å formidle det metodistiske hellighetsbudskapet innenfor kongregasjonalistiske og presbyterianske menigheter. Ledere for denne gruppen var primært Mahan og Finney - begge til å begynne med lærere ved skolen Oberlin College i Ohio. Sentralt innenfor begge gruppers teologi stod læren om “dåpen i Den Hellige Ånd” hvor den gjenfødte troende i et øyeblikks nu opplevde at den falne syndenatur ble fjernet med den konsekvens at vedvarende seier over bevisst synd ble mulig. En tredje hovedstrømning innenfor hellighetsvekkelsen har blitt kalt “Keswick” tradisjonen. Navnet skyldes de årlige sommerkonferansene i Keswick, England fra slutten av 1870-årene.¹² Gruppens tilhengere tok avstand fra den resterende hellighetsvekkelses vektleg-

⁷ Dieter, *ibid.*, s. 49.

⁸ Dieter, *ibid.*, s. 19

⁹ Dieter, *ibid.*, s. 33.

¹⁰ Dieter, *ibid.*, s. 33.

¹¹ Paul Gale Chappell, *The Divine Healing Movement in America*. Ph.D. diss., Drew University, 1983.

¹² Keswickbevegelsens historie er behørig beskrevet i en rekke bøker. Vi nevner her J.C. Pollock, *The Keswick Story* (London: Hodder and Stoughton, 1964) og Walter B. Sloan, *These sixty years. The Story of the Keswick Convention* (London: Pickering & Inglis, 1934).

ging av “entire sanctification.” Den troende hadde fremdeles en iboende syndenatur, men ved Den Hellige Ånds kraft var det mulig å holde denne i sjakk og på *den* måten leve i vedvarende seier over synden. “Keswick” bevegelsen poengterte også “dåpen i Den Hellige Ånd,” men identifiserte ikke opplevelsen med en indrenselse som de øvrige, men med en kraftutrustning til vitnetjeneste. I USA fikk disse synspunktene utbredelse primært gjennom vekkelsesforkynneren D.L. Moody (1837-99) sommerkonferanser i Northfield, Massachusetts og ble videreformidlet av kjente forkynnere som eksempelvis A.J. Gordon (1836-95) og A.B. Simpson (1843-1919).

Pinsebevegelsen

Pinsebevegelsens tilblivelse krediteres gjerne hellighetsforkynneren Charles Fox Parham (1873-1929). I løpet av sommeren 1900 besøkte han kollega Frank W. Sandford (1862-1948) i Shiloh, Maine som kunne fortelle om enkelte misjonærer som hevdet å ha opplevd at Gud på overnaturlig vis gjorde dem istand til å tale til de innfødte på deres eget språk uten at misjonærene hadde gjennomgått noen språkopplæring. Parham var allerede innstilt på Jesu snarlige gjenkomst i forlengelse av en verdensvid vekkelse og anså tungemålgaven som et effektivt virkemiddel i så måte i og med at alle som gjorde en tilsvarende opplevelse derigjennom ble umiddelbart istandsatt til misjonærtjeneste.

I september samme år vendte Parham tilbake til bibelskolen han hadde grunnlagt to år tidligere i Topeka, Kansas. Nå henledet han bibelskoleelevenes oppmerksomhet mot Acta 2 og bad elevene studere dette for å finne ut hvilke kriterier Bibelen angir så den troende skulle kunne vite om han/hun hadde mottatt “dåpen i Den Hellige Ånd.” Det medfører neppe riktighet at hele Parhams disippelflokk etter nøye studium av ovennevnte skriftavsnitt kom fram til identisk resultat: at mottakelse av tungemålgaven var kriteriet for å vite at man hadde erfart “ånds-dåpen.” Denne “innsikten” var utvilsomt plantet i disippelflokken av Parham selv etter møtet med Sandford i Shiloh, Maine. Vi vet imidlertid at få dager etter Parhams hjemkomst til Topeka, Kansas, mottok den første av elevene glossolaligaven, og i løpet av få dager hadde omtrent halvparten av de øvrige gjort en tilsvarende erfaring - deriblant mesteren selv, Charles Parham.

Parhams pinsebudskap hadde de første årene heretter liten og ingen effekt hos de av tilhørerne som ikke tilhørte bibelskolen. I løpet av 1905 flyttet han imidlertid ned til Houston, Texas hvor negerpredikanten William Joseph Seymour (1870-1922) hørte ham og ble overbevist om budskapets validitet. Seymour dro nå til Los Angeles og videreformidlet Parhambudskapet. Noen tok imot forkynnelsen og gjorde samme erfaring som Parham hadde gjort. (Seymour selv hadde på dette tidspunkt ennå ikke talt i tunger!) Møtene, som etterhvert ble flyttet til Azusa Street, dro søkende troende til seg fra så å si alle verdens kanter, og mange dro

tilbake til sine hjemland for der å bli initiativtakere til en nasjonal pinsebevegelse.¹³

Om “outsidere” som besøkte de første pinsevennene fokuserte på tungetale og helbredelse ved bønn, var de første pinsevennene først og fremst opptatt av Jesu snarlige gjenkomst. Glossolalien var primært et middel for å fremskynde Jesu gjenkomst, ved at evangeliet på overnaturlig vis ble forkynt for alle folkeslag på deres eget språk. Det tok imidlertid ikke lang tid før misjonærene oppdaget at tungemålgaven ikke erstattet nitidige språkstudier, og tungetalens rolle og betydning ble følgelig raskt omdefinert. Selv om Gud selvsagt *kunne* gjøre et under slik at ens tungetale ble forstått av folk av en annen nasjonalitet, var ikke dette noen normal foreteelse som en selv kunne styre, mente nå de fleste.

Både “grunnlegger” Parham og “katalysator” Seymour hadde bakgrunn innenfor den *metodistiske* hellighetstradisjonen og bifalt den eldre tradisjons forståelse av en separat hellighetsopplevelse løsrevet fra selve frelseserfaringen. Derimot relaterte de nå det å bli “døpt med den Hellige Ånd” til erfaringen av å tale i tunger. Selve “åndsåpsopplevelsen” ble av flere, deriblant Parham og Seymour, beskrevet som “a gift of power upon the sanctified life.”¹⁴ At kraftaspektet nå tillempes på “åndsåpen,” er interessant i og med at den metodistiske fløy av hellighetsbevegelsen, som tidligere nevnt i artikkelen, identifiserte hellighetserfaringen (som blant annet gikk under benevnelsen “dåp i Den Hellige Ånd,” et synspunkt både Parham og Seymour forut for pinsebevegelsens tilblivelse hadde bifalt!) - ikke med en kraftutrustning, men med en indre renselse. Når nå “åndsåpen” ikke lenger knyttes til hellighetserfaringen, men til tungemålgaven, samt at sistnevnte erfaring inkluderer et kraftaspekt, er det gjerne “Keswick” tradisjonens innflytel-

¹³ Europas “pinseapostel,” Thomas Ball Barratt (1862-1940), som befant seg på Østkysten i USA på dette tidspunkt i den hensikt å samle inn penger til et eget lokale i hovedstaden, for “Kristiania bymission,” fikk nyss om den gryende pinsevekkelsen i Los Angeles. Barratt sendte straks brev til lederne i Azusa Street og “forklarte min stilling så godt som det var meg mulig.” I responsbrevet fra Los Angeles framholdt “brødrene” at “når hjertet er rensset, så skal man ikke stanse ved det, men be Herren-(“å hvor det brenner i min sjel mens jeg skriver dette,” tilføyde Barratt!) fylle det rensede tempel med den samme åndsåp som på pinsedag.” (T.B. Barratt, “Da jeg fikk min pinsedåp og ildtungene,” i Barratt, *Minneutgave*, bind 1 [Oslo: Filadelfiaforlaget A/S, 1949] s. 111-12.) Barratts innflytelse hva angår pinsebevegelsens fremvekst i Europa, er så pass kjent at dette moment ikke trenger til noen nærmere utdyping i denne artikkelen.

¹⁴ Richard Riss, “Finished work controversy,” *Dictionary of Pentecostal-Charismatic Movements*, eds.: Stanley M. Burgess, Gary B. McGee og Patrick H. Alexander, (Grand Rapids, MI: Zondervan Publishing House, 1992) s. 306-9.

se som har gjort seg gjeldende, om dog det mer er tale om å integrere sistnevntes betoning av kraftutrustningens nødvendighet innenfor et metodistisk skjema.¹⁵

Apostolic Faith Mission

Grunnleggeren av dette pinesamfunnet var kvinne. Florence Louise Crawford (1872-1936) ble omvendt i voksen alder, og via en venninne ble hun introdusert for den gryende pinsebevegelsen i Azusa Street, Los Angeles. Her opplevde hun først helliggjørelsens nådeverk og tre dager senere åndsåpen, hvor hun etter sigende talte kinesisk som ble forstått av en av de tilstedeværende.¹⁶ Hun tok aktivt del i møtene og fikk raskt forkynneroppdrag både i og utenfor Los Angeles. Flere opplevelser som hun tolket som Guds tiltale til henne personlig, overbeviste henne om at hun hadde spesifikt kall til “a world-wide fruitful ministry.”¹⁷ Mindre enn ett år etter hellighets- og åndsåpsopplevelsen var fru Crawford på vei med tog nordover fra California til Oregon. Hun stoppet opp i byen Salem hvor hun deltok på et par møter før hun ble bedt om å komme til Portland. Med utgangspunkt i en eksisterende forsamling satte fru Crawford i gang med møter, og det tok ikke lang tid før den tidligere forstanderen overgav roret til henne. Som nyutnevnt pastor var en av hennes første meritter å sette en stopper for kollektivtinnsamling på møtene. Korrekt nok om enn noe proklamatorisk i formen uttaler

¹⁵ Den første reelle splittelsen blant pinsevennene oppstod imidlertid idet William Durham (1873-1912), pastor for Chicago North Avenue Mission, lanserte alternativsynspunktet at fruktene av Jesu fullbrakte verk på Golgata er tilgjengelig for den troende uten å gå veien om en separat hellighetserfaring. Pinesamfunnet Assemblies of God ble etablert to år etter Durhams død og reflekterer hans forståelse i så henseende. Norske forhold er også interessante i den forstand at til tross for at Barratt holdt på den metodistiske hellighet-soppfatningen like til sin død, reflekterer norsk pinsebevegelse av idag alternativsynspunktet som Durham forfektet. Det er likevel kanskje tvilsomt om man kan påvise noen direkte innflytelse fra amerikansk til norsk kirkeliv i denne sammenheng. Bortsett fra en emosjonell identifikasjon med amerikansk pinsebevegelse, er det vel snarere innflytelsen fra norsk lutherdom, den kontekst pinsebevegelsen hertillands står oppi, som har gjort seg gjeldende når man idag ikke lenger taler om en separat hellighetserfaring som fjerner syn-denaturen i ett nu.

¹⁶ *A Historical Account of The Apostolic Faith. A Trinitarian-Fundamental Evangelical Organization. Its Origin, Functions, Doctrinal Heritage and Departmental Activities of Evangelism* (Portland, Oregon: The Apostolic Faith Publishing House, 1965) s. 58-59.

¹⁷ *Ibid.*, s. 63.

utgiverne av trossamfunnets offisielle historikk: “From that day to this present day [1965], no collections have ever been taken in the Apostolic Faith churches. Freewill offerings and tithes have met every need, and God has supplied adequate funds to forward this world-wide evangelistic work.”¹⁸

Det var imidlertid ikke kun i Los Angeles at fru Crawford hadde engasjert seg i utstrakt møtevirksomhet utenbys. Allerede i løpet av første året i Portland holdt hun en rekke møteserier i nabostaten Washington, samt i Minnesota og endog i Manitoba, Canada. Det var i løpet av en kampanje i Minneapolis, Minnesota at hun hevder å ha hørt Guds tiltale om å vende tilbake til Portland, Oregon - som etter sigende skulle ble hovedkvarteret for “the Apostolic Faith work” og hvor Den Allmektige bekjentgjorde at Han ville “raise up the standard of the Gospel.”¹⁹ Dattermenigheter dukket snart opp - ikke bare langs Stillehavskysten, men også i flere av innenlandsstatene. Den største menigheten i Oregon - nest etter Portland-menigheten - ble etablert i nabobyen Dallas hvor bl.a. pastor N.C. Swensen tjenestegjorde fra rundt 1913 og 34 år fremover.²⁰

Allerede i 1907 arrangerte Portlandmenigheten sitt første “campmeeting”, tradisjonen tro fra tidligere tiders vekkellesbærere i USA. Dette skulle bli en årlig tradisjon som trakk tilhengere fra andre lokalmenigheter, ikke bare innen USA, men også fra utlandet - ikke minst fra vårt eget land, hvor de årlige “leirmøtene,” som de ble referert til på norsk, fikk naturlig plass i pinsesamfunnets norske tidskriftorgan.

Året etter - i 1908 - fikk Portlandmenigheten fatt i et stort lokale på hjørnet av Front og Burnside Streets, som ble hovedkvarter for trossamfunnet som sådan fram til 1922. (Menigheten flyttet deretter til hjørnet av Northwest Sixth Avenue og Burnside Street, men har nå bygget ny kirke i Duke Street.) En av de nyomvendte, William W. Paulson, fikk i 1917 satt opp et elektrisk lysskilt med teksten “JESUS, The Light of the World” på toppen av bygningen. Som utgiverne av samfunnets historikk forkynner: “Many a weary, discouraged soul, tempted to ‘end it all’ by jumping from the bridge [across the Willamette River] below, was alerted by this sign and came into the services to seek God.”²¹ De amme forfattere

¹⁸ Ibid., s. 64.

¹⁹ Ibid., s. 69-70.

²⁰ Ibid., s. 78.

²¹ Ibid., s. 87.

hevder endog at 7 suicidalforsøk på en og samme uke ble avverget ene og alene som en effekt av lysskiltet. Tilsvarende lysskilt skulle siden bli noe av et varemerke for trossamfunnets gudshus, også i Skandinavia.

Gjerne i tråd med møtene i Azusa Street, Los Angeles, hvor man til å begynne med ikke kjente til rasemotsetninger, reflekterte også møtene i Portland et internasjonalt preg. I tillegg til at troende med ulikt etnisk opphav satt side om side på møtene, ble mandagskveldene reservert for de tyskspråklige mens lørdagskveldene en periode var reservert skandinavene.²²

Florence Crawford var kritisk innstilt til pinsebevegelsen forøvrig og kjørte en stram isolasjonslinje overfor alle andre grupperinger enn sin egen.²³ Også forholdet til Seymour skrantet, - dette skyldtes bl.a. Crawfords uvilje mot Seymours ekteskap i 1908, men først og fremst at Crawford ikke bare initierte et konkurrerende tidsskrift til Azusa Street misjonen, som forøvrig hadde identisk tittel, nemlig *Apostolic Faith Mission*, men at hun endog ifølge Seymour urettmessig tok med seg "mailinglisten", idet hun i 1906 brøt opp fra Los Angeles og dro nordover til Portland, Oregon.²⁴ Hun døde i 1936 og ble avløst av sønnen Raymond Robert Crawford, som hadde blitt ordinert i 1910, to år etter sin faktiske omvendelse. Han fungerte som leder for Den Apostoliske Tros verdensomspennende virksomhet fra 1936 til sin død i 1965²⁵ og ble etterfulgt av Loyce C. Carver

²² Ibid., s. 88.

²³ Så vidt meg bekjent, er dette eneste pinsestiftelse som ikke anerkjenner gyldigheten av såkalte "profetiske budskap" slik disse praktiseres både innen tradisjonelle pinsemenigheter og karismatiske retninger. Etter kanoniseringen av de nytestamentlige skrifter hevder man at "åpenbaringen" er endelig og fullført. "Profetisk tale" innen Apostolic Faith er forstått som "åndsinspirert forkynnelse," men ikke som "direkte" budskap i sitatform fra himmelen. Også synet på tungetale er noe annerledes enn hos pinsevenner forøvrig. Glosolali forstås som et reelt menneskelig språk. Fenomenet har imidlertid ingen fremskutt posisjon i møtesammenheng. Man stiller seg kritisk til at en autentisk opplevelse kan initieres ved at den søkende troende taler fremmede ord ut "i tro." Tungetale betraktes som en overnaturlig foreteelse hvor Gud handler suverent. (Disse opplysninger bygger på flere samtaler med LeRoy Tønning.)

²⁴ L.F. Wilson, "Crawford, Florence Louise" s. 229 og Edith L. Blumhofer, "Apostolic Faith Mission (Portland, Ore.)" s. 18-19 i: *Dictionary of Pentecostal Charismatic Movements*.

²⁵ "Seirende bønn," *Den Apostoliske Tro* Nr. 83 s. 3.

(1919-96), som i sin tur ble etterfulgt av Dwight L. Baltzell, den “fjerde internasjonale lederen i menighetens 90 årige historie.”²⁶

Trossamfunnet ledes gjennom et råd på fem medlemmer med én som øverste leder. Under dette rådet igjen har man et eldsteråd med 24 medlemmer. Organisasjonsstrukturen er presbyteriansk, og alle lokalmenigheter er underlagt hovedkvarteret i Portland.

Det har vist seg vanskelig å tallfeste menighetens innflytelse og størrelse. Ved Raymond Robert Crawfords bortgang i 1965 synes det imidlertid å ha eksistert 43 lokalmenigheter som samlet sett har utgjort omlag 5.000 medlemmer.²⁷ Sannsynligvis refererer antallet eksklusivt til trossamfunnets nedslagsfelt innen USA I 1987 ble det nemlig opplyst at man totalt sett hadde omlag 4.000 medlemmer i rundt 40 menigheter i USA I tillegg kalkulerte man med omlag 50.000 medlemmer utenfor USA/Canada, deriblant rundt 20.000 medlemmer bare i Nigeria.²⁸ Kriteriet for “medlemskap” er regelmessig oppslutning om møtene.

Hellighetslæren slik denne kommer til uttrykk i norske tidsskriftsorganer

Ifølge Apostolisk Tro lærer Bibelen “to bestemte nådeverk i forsoningen”: (1) rettferdiggjørelse, som gir syndstilgivelse og (2) helliggjørelse, en utslettelse av vår iboende, kjødelige syndenatur.²⁹ Denne forståelsen samstemmer med vitnesbyrdet fra en av deres egne som søkte sistnevnte erfaring: “De sa at jeg måtte be om å få et rensert hjerte, og at jeg måtte legge alt på alteret for å få det.”³⁰ Menigheten tar avstand fra det syn som vanligvis har gjort seg gjeldende innen norsk kristenhet, at etter gjenfødselen er det tale om å vokse (gradvis) i helliggjørelse:

²⁶ ”Til minne-Loyce C. Carver 1919-1996,” Den Apostoliske Tro Nr. 154 s. 6.

²⁷ L.F. Wilson, “Crawford, Raymond Robert,” Dictionary of Pentecostal Charismatic Movements s. 229.

²⁸ J. Gordon Melton, The Encyclopedia of American Religions 3rd. ed. (Detroit, MI: Gale Research Inc., 1989) s. 351 (*315*)

²⁹ ”Helliggjørelse-en hellig vandring,” Den Apostoliske Tro Nr. 73 s. 7.

³⁰ O.S., ”I havn,” Fra Misjonsarbeidet Nr 1 1942 s. 2.

Forkynnere av helliggjørelse der imot (derimot!), framholder at en umulig kan vokse i helliggjørelse uten at en først er blitt helliggjort i sitt hjerte, og at gjenfødelse og helliggjørelse er så vidt forskjellig at det umulig kan være ett og det samme [...] Helliggjørelsen er det verk av Gud som renser det gjenfødte hjerte fra all iboende synd, og gjør hjertet rent og hellig i kraft av Jesu blod.³¹

I en annen artikkel skiller man mellom syndens “to hovedformer”: skyld og fordervelse. Mens skylden relateres til syndige tanker, holdninger og adferd, identifiseres fordervelsen med eksistensen av en syndig tilstand *forut* for ens syndige tanker, holdninger og adferd. Denne syndsfordervelse defineres som “det gamle menneske,” som forsåvidt undertrykkes i og gjennom gjenfødselen, men som ikke *tilintetgjøres* før man får en personlig hellighetserfaring - helliggjørelsen. Denne erfaring - “hjertets rensetse,”- hevdes å være en øyeblikkelig rensetse.³² Det hevdes videre at menneskene før syndefallet var skapt i Guds bilde,- hvilket vil si at de “var like rene av naturen som Gud selv.”³³ Gjennom Adams synd døde han imidlertid “åndelig,” ble skilt fra Gud og fikk del i en syndenatur som automatisk gikk i arv til menneskeheten forøvrig.³⁴ Den relasjonsmessige forbindelse mellom Kristus og den troende uttrykkes gjerne med utgangspunkt i Jesu liknelse om vintreet og grenene i Joh. 15:

Vi vet at grenen [den troende] er av samme beskaffenhet som stammen [Jesus], og på lignende måte har den troende del i Kristi natur. Likesom saften fra treet strømmer ut i grenene, slik strømmer Jesu liv ut fra ham og til dem som tror på ham.³⁵

Helliggjørelse er hjertets rensetse fra iboende synd; den Hellige Ånds dåp er Guds fylde i et rent hjerte. Den Hellige Ånd vil ikke komme inn å bo i oss før vårt hjerte er renset fra all synd.³⁶

Åndens dåp defineres videre som “utgytelsen av kraft over et rent, hellig liv, med de samme tegn som på pinsedag, da disiplene talte i nye tunger etter som Ånden ga dem å tale.”³⁷ Om noen skulle hevde å ha mottatt “åndsdaopen” forut for den

³¹ “Helliggjørelse,” *Det lille fyrtårn* Nr. 19 s. 4.

³² “Helliggjørelse,” *Det lille fyrtårn* Nr. 24 s. 4, 12.

³³ “Den syndige natur,” *Det lille fyrtårn* Nr. 29 s. 5.

³⁴ “Jesu blods frelsende og rensende kraft,” *Den Apostoliske Tro* Nr. 100 s. 6.

³⁵ “Ett med Kristus,” *Det lille fyrtårn* Nr. 30 s. 1.

³⁶ “Helliggjørelse,” *Det lille fyrtårn* Nr. 40 s. 10.

³⁷ “Den Apostoliske Tro,” *Den Apostoliske Tro* Nr 42 s. 9.

obligatoriske hellighetserfaringen, har de angivelig fått “noe falskt.” For - “Den Hellige Ånd vil aldri komme inn i et urent kar.”³⁸

Utbredelse i Norge

Allerede i Azusa Street anerkjente man verdien av det trykte ord, og en fire siders trykksak, *The Apostolic Faith*, kom regelmessig ut i perioden 1906-8.³⁹ Da fru Crawford opplevde Guds tiltale om å bryte opp fra det sydlige California, tok hun som nevnt med seg adresselisten, hvilket forøvrig viste seg særdeles nyttig, idet hun i 1908 utgav første nummer av sitt eget tidsskrift med samme navn som Azusa Streets tidligere organ.

Crawfords tidsskrift, som altså har identisk tittel med Azusa Street publikasjonene, ble i oktober samme år oversatt til tysk (“Der Apostolische Glaube”) og norsk (“Den Apostoliske Tro”) og utgitt fra Portland.⁴⁰

Det amerikanske pinesamfunnet ble etablert i Norge fire år senere, i 1912, idet det kort tid i forveien hadde vært vekkelse blant skandinaver i Portland. Det ble holdt møter på deres eget språk både lørdag og søndag, og en rekke ble vunnet for den kristne tro. Flere av disse reiste til Norge og tok opp virksomhet.⁴¹ Faktisk var det skandinaver som var først ute hva angår det å profilere bevegelsen utenfor USA/Canada. Den første som brøt opp fra Portland, var nordmannen David Grov som allerede i 1911 sammen med en svensk troende startet møtevirksomhet - først i Malmö, deretter Göteborg. Grov reiste siden til Voss i Norge for å besøke sin søster, og flere ble vunnet for bevegelsens forkynnelse under dette besøket.

Den første norske menigheten ble etablert i Stavanger (som siden har vært hovedkvarter for hele Skandinavia) gjennom Edvard Lind, som sammen med hustru

³⁸ L. C. Carver, ”Åndelig kraft,” *Den Apostoliske Tro* Nr. 124 s. 3.

³⁹ Hele første nummer av tidsskriftet fra Azusa Street er viet den gryende pinsevekkelsen: “Pentecost Has Come. Los Angeles Being Visited by a Revival of Bible Salvation and Pentecost as Recorded in the Book of Acts,” *The Apostolic Faith* Vol. 1 No. 1, Sept. 1906 s. 1-4. Se også T.B. Barratts seiersrapporter fra Norge: “Some have seen Jesus at our meetings, and the tongues of fire have been seen again over my head by a free-thinker, convincing him of the power of God. [...] Hundreds are seeking a clean heart, and the fire is falling on the purified sacrifice.” (T.B. Barratt, ”In Norway,” *The Apostolic Faith* Vol. 1 No. 6, Feb-March 1907 s. 1.)

⁴⁰ *A Historical Account* s. 211.

⁴¹ ”Konferansen i Portland,” *Fra Misjonsarbeidet* Nr. 14 s. 4.

Ida og tre mindreårige barn, samt en troende kvinne hadde brutt opp fra Portland samtidig med dem. Etterhvert som man klarte å rekruttere tilhengere og seiersrapportene nådde USAs Vestkyst, var det flere nordmenn som opplevde kall til gamlelandet for å hjelpe til i nybrottsarbeidet. Allerede i 1913 kom bl.a. Olaf Kostøl som senere (1923) skulle bli leder for Den Apostoliske Tros virke i Skandinavia, en funksjon han innehadde i 34 år.⁴²

Lokale menigheter etableres

Stavangermenigheten fikk til å begynne med leie lokale i Høleberggt, som imidlertid snart ble for lite - i 1914 kjøpte menigheten derfor eget hus (Skagen 37) hvor deler av 2. etasje ble innredet til møtelokale og virksomheten foregikk fram til 1925 da man flyttet til Bergjelandsgaten 29.⁴³ (Ved årsskiftet 1993-94 flyttet så menigheten inn i sine nåværende lokaler i Tjensvollvn. 56.)⁴⁴

Det ble forholdsvis raskt etablert menighet i en rekke andre byer: Bergen, Hauge-sund, Kristiansand, Risør, Skien, Dalen i Telemark, Trondheim, og Tromsø.

Menigheten i Bergen ble etablert i 1924 i forlengelse av at en gruppe troende etter å ha holdt daglige bønnemøter i en 2 års periode, kom over en krøllete og nesten utslitt traktat fra Den Apostoliske Tros misjon i Stavanger vedrørende helliggjørelse. Flere av dem besøkte Stavangermenigheten og fikk der både en

⁴² *Den Apostoliske Tro* Nr. 76 s. 3. Ved Kostøls bortgang i 1957, gikk ledervervet videre til hans kone Nella [egentlig: Petronella], som innehadde dette fram til sin egen bortgang i 1962. Stafettpinnen gikk deretter videre til Olaf Tønning, som etter 31 år i USA vendte permanent tilbake til hjemlandet og Stavanger i desember 1958. (*A Historical Account* s. 243.) I USA hadde han etter noen år ved hovedkvarteret i Portland vært tilsatt som leder for menigheten i Los Angeles, hvor han virket i 13 år, deretter 5 år som forstander i Dallas, Oregon. ("Hjem fra USA," *Den Apostoliske Tro* Nr. 52 s. 8.) Tønning igjen ble avløst av Norvald Salthe som innehadde lederfunksjonen fra 1978 til 1996. ("Til minne - Norvald Salthe 1912-1996," *Den Apostoliske Tro* Nr. 155 s. 8.) Pr. idag er det Olaf Tønnings sønn, LeRoy Tønning, som har hovedansvaret, både for Stavangermenigheten og for arbeidet forøvrig i Skandinavia.

⁴³ "Den Apostoliske Tros virksomhet i Skandinavia," *Den Apostoliske Tro* Nr. 47 s. 6; "Den Apostoliske Tros virksomhet i Skandinavia 1912-1962," *Den Apostoliske Tro* Nr. 62 s. 5; "Den Apostoliske Tro 1912-1972," *Den Apostoliske Tro* Nr. 90 s. 1.

⁴⁴ "En drøm ble virkelighet: Nytt forsamlingsbygg i Stavanger," *Den Apostoliske Tro* Nr. 148 s. 6.

hellighets- og åndsådperfarung.⁴⁵ Menigheten leide i mange år lokale i Magnus Barfotsgaten, men ble så oppsagt, idet huseieren trengte lokalene selv. Etter ulike leieavtaler fikk man til slutt kjøpt eget hus i Øvregaten 5, noen få kvartaler fra Torvet.⁴⁶ Lokalet ble forøvrig offisielt innviet i februar 1970 av ingen ringere enn Loyce C. Carver, daværende internasjonale leder for trossamfunnet.⁴⁷

Foranledningen til virksomheten på Sørlandet var en ung kristiansander som ble vunnet for den kristne tro i Portland, Oregon. Som flere før ham, vendte han nå tilbake til Norge for å virke i hjemlandet. Han oppsøkte først Stavangermenigheten og fikk så med seg et par stykker til Kristiansand like før jul i året 1920. Det brøt ut en liten vekkelse, og man begynte å leie lokale på permanent basis. Først i 1956 synes imidlertid menigheten å ha gått til anskaffelse av eget hus,⁴⁸ hvor man innredet møtelokale i et tidligere banklokale i bygningen.⁴⁹

I Risør ble arbeid etablert, idet ekteparet Hjalmar og Gudrun Gundersen sammen med sin sønn flyttet hjem fra Portland og bosatte seg i sørlandsbyen.⁵⁰

Menigheten i Trondheim ble til, idet en norsk familie vendte hjemover fra Portland, Oregon og oppsøkte en lokal menighet i byen hvor mannen vitnet om sine opplevelser. Flere ble berørt av hans vitnesbyrd og tok kontakt privat for at han skulle begynne å forkynne Guds Ord for dem. Det ble startet opp selvstendige møter, og en menighet ble snart dannet-“på Apostolisk grunn.” Virksomheten i Trondheim varte kun 2 år, ble så avbrutt, men gjenoppstod på et senere tidspunkt gjennom de opprinnelige initiativtakerne. Også gjennom Trondheimmenighetens litteraturspredning vervet man nye troende. En mann kom reisende helt fra Sørfjorden (nord for Tromsø), ble først omvendt og opplevde så helbredelse for “kronisk mavekatarr og en åpen fot.” Mannen har tydeligvis maktet å inngi tillit blant lokalbefolkningen på hjemstedet vis-à-vis Trondheimmenigheten, flere av hans sambygdinger skrev og bad om å få tilsendt salveduker og hevder å ha opp-

⁴⁵ “Vellykket påskefest i Bergen,” *Fra Misjonsarbeidet* Nr 3 s. 1. (Se også “Virksomheten i Bergen,” *Fra Misjonsarbeidet* Nr. 9 s. 4.)

⁴⁶ “Menighetshuset i Bergen,” *Den Apostoliske Tro* Nr. 83 s. 7.

⁴⁷ “Innvieelse av nytt lokale i Bergen,” *Den Apostoliske Tro* Nr. 86 s. 4.

⁴⁸ “Femti års jubileum i Kristiansand,” *Den Apostoliske Tro* Nr. 88 s. 4.

⁴⁹ LeRoy Tonning, brev, 23.09.98.

⁵⁰ “Den Apostoliske Tros virksomhet i Skandinavia 1912-1962,” *Den Apostoliske Tro* Nr. 62 s. 6.

levd guddommelig helbredelse.⁵¹ I tråd med den tidlige pinsevekkelsens fokus på guddommelig helbredelse hevder nemlig Apostolisk Tro ikke bare at sykdom er en forbannelse som kom som en følge av de første menneskers fall i Edens hage, helbredelse er dessuten “enhver sann troendes arv og del” som “kan fåes tilbake ved gjenløsningen.”⁵²

Også i Tromsø ble det tidlig dannet menighet. Opptakten synes å ha vært to troende kvinner som reiste nordover, fikk leie et tidligere butikklokale og begynte å holde regulær møtevirksomhet. I en årrekke delte man også ut engelsk litteratur ombord på britiske trålere som før krigen alltid var innom byen.⁵³ (I senere år har man også etablert menighet på Silsand, hvor man forøvrig lenge hadde hatt utpostvirksomhet.)

Menigheten - et lys for de vantro

I 1918 hadde menigheten i Portland satt opp sitt elektriske lysskilt på taket av misjonsbygningen. Også i Stavanger ble det nå et sterkt ønske om å få et tilsvarende skilt, dette kom ti år senere: øverst en stjerne som måler 1,75 meter fra spiss til spiss, under “JESUS” med 1 meter høye bokstaver, under der igjen “VERDENS LYS” med 60 centimeter høye bokstaver.⁵⁴ “Helt til nå i høst 1971 er lyspærer blitt benyttet-303-i alt-og det trakk seks kilowatt i timen. Men i høst ble skiltet fornyet ved at vi gikk over til lyststoffrør, men skiltets dimensjoner er de samme som før,” skrev menighetsbladet for anledningen.⁵⁵ “Slike skilt er meget brukt av Apostoliske Tros menigheter og er litt av et symbol for virksomheten,” hevder en norsk artikkelforfatter.⁵⁶

⁵¹ “Misjonen i Trondheim,” *Fra Misjonsarbeidet* Nr. 6 s. 2-3.

⁵² “Helbredelse,” *Fra Misjonsarbeidet* Nr. 6 s. 2.

⁵³ “Virksomheten i Tromsø,” *Fra Misjonsarbeidet* Nr. 10 s. 4

⁵⁴ “Det elektriske lysskiltet vårt,” *Fra Misjonsarbeidet* Nr 4 s. 1.

⁵⁵ “Jesus verdens lys,” *Den Apostoliske Tro* Nr. 89 s. 1. Det var i sin tid “stor motstand mot at skiltet i Stavanger ble oppsatt. Da menigheten flyttet fra Bergjelandsgt. 29, tok flere politikere initiativ til at skiltet skulle erklæres verneverdig, og det er blitt gjort. En stor rehabilitering av skiltet ble gjort for et par år siden, og ansvar for vedlikehold og drift er nå overtatt av kommunen.” (LeRoy Tonning, brev, 23.09.98.)

⁵⁶ “Nytt fra København,” *Det lille fyrtårn* Nr. 34 s. 6.

Bevisst satsing på litteraturspredning

I 1922 ble det opprettet eget trykkeri blant de norske troende, mens utsendelse av blad og traktater hadde pågått “helt siden møtene tok til her i Norge.” Tidsskriftet *Den Apostoliske Tro* som altså ble direkte oversatt til norsk fra det amerikanske *The Apostolic Faith* og utgitt fra Portland, Oregon i 1908,⁵⁷ ble i mange år også trykket i Norge, men stanset idet krigen brøt ut i 1940 og kommunikasjonen mellom USA og Norge ble forhindret. To år senere begynte man derfor å gi ut et lite blad, *Fra Misjonsarbeidet*, først kun på 4 sider, siden utvidet til det dobbelte, som inneholdt vitnesbyrd fra enkelttroende og refererte fra de ulike lokalmenigheters virksomhet hertilands.⁵⁸ Fra og med nr. 19 fikk bladet nytt navn: *Det lille fyrtårn*. Redaksjonen hadde imidlertid i lengre tid vært opptatt av at tittelen ofte ble forvekslet “med et annet blad av et vidt forskjellig innhold,” Jehovas Vitners *Vakttårnet*, og da daværende leder for trossamfunnet i USA, Raymond Robert Crawford gjestet vårt eget land i 1955, ble det besluttet at bladet heretter skulle hete *Den Apostoliske Tro*, nå imidlertid ikke en norsk oversettelse av det amerikanske *The Apostolic Faith*.⁵⁹ (Bladet gjennomgikk for to år siden sin hittil siste navneendring og heter nå *Levende Apostolisk Tro*.) I 1942 skrev redaktøren for *Fra Misjonsarbeidet* at flere hundre tusen traktater hadde blitt trykket og utsendt i tillegg til ulike blad som hadde blitt videreformidlet i “mangfoldige tusen.” I 1944 mottok redaksjonen i underkant av 800 brev fra nordmenn som bad om forbønn. *Fra Misjonsarbeidet* hadde faktisk et opplag på hele 9000,⁶⁰ men hadde naturlig nok langt færre faste abonnenter. På begynnelsen av 60-tallet leser vi at bladet (som nå hadde endret navn til *Den Apostoliske Tro*) ble trykket i 31.000 eksemplarer.⁶¹

I og med at menighetslokalet i Stavanger var beslaglagt av tyskerne i nesten tre år i løpet av krigen og man heller ikke kunne spre litteraturen som før gjennom omfattende reisevirksomhet, tok menigheten opp en “planmessig masseutsendelse gjennom posten.” Et resultat derav var gjerne at man i 1945 mottok dobbelt så

⁵⁷ *A Historical Account* s. 245. Både blad og traktater ble trykket på en rekke språk og videredistribuert der det var behov. (“Konferansen i Portland,” *Fra Misjonsarbeidet* Nr. 14 s. 5. Se også “Litteraturarbeidet,” *Det lille fyrtårn* Nr. 23 s. 5.)

⁵⁸ “Blad- og traktat-virksomheten,” *Fra Misjonsarbeidet* Nr. 14 s. 7.

⁵⁹ “Den Apostoliske Tro.” *Det lille fyrtårn* Nr. 41 s. 9; *A Historical Account* s. 245-6.

⁶⁰ “Fra vårt brev- og bladkontor,” *Fra Misjonsarbeidet* Nr. 8 s. 3.

⁶¹ “Fra vårt trykkeri,” *Den Apostoliske Tro* Nr. 59 s. 10.

mange brev som året i forveien.⁶² Flere av de første pionerene viste stor oppfinnsomhet for å spre sine publikasjoner. Enkelte tok sykkelen fatt belesset med litteratur som de delte ut på gårdene langs veien. Senere fikk man kjøpt bil for å effektivisere denne gjerningen. Noen skaffet seg endog motorbåt for å fremme litteraturspredningen på øyene rundt Stavanger.⁶³ Noe av menighetens litteratur ble også spredt over landegrensene, eksempelvis til Danmark, Island og Færøyene.⁶⁴ Bladene inneholder en rekke vitnesbyrd fra mennesker som hadde opplevd en kristen omvendelse gjennom å lese dem.

Årlige sommerstevner

Det første ti dagers sommerstevnet ble avholdt i 1938, idet man mottok besøk av to norske evangelister fra Portland, Oregon. Neste tilsvarende stevne ble holdt året deretter før man etter to års opphold gikk igang igjen i 1942.⁶⁵ Sommerstevnene i Stavanger har siden vært en årlig tradisjon som har samlet besøkende fra både inn- og utland. Sommerstevner har imidlertid vært holdt på Egdehall i mange år etter at leirstedet på Gjerstad ble kjøpt høsten 1982. I 1996 og 1998, derimot, har stevnet igjen blitt holdt i Stavanger.⁶⁶

Ett av stevnets høydepunkter var gjerne i 1955 da daværende internasjonale leder av trossamfunnet, R. Robert Crawford, gjestet Norge og Stavangermenigheten. Stevnet samlet omlag 200 tilreisende, inntil da rekord.⁶⁷ Også Crawfords etterfølger, Loyce C. Carver, som tidligere hadde betjent flere menigheter i Den Apostoliske Tros virksomhet i USA, eksempelvis menigheten i Medford, Oregon (1956-64) [på dette tidspunkt den største menigheten i USA etter hovedmisjonen i Portland]⁶⁸ deltok på en rekke sommerstevner i Stavanger, eksempelvis i 1966,⁶⁹ 1970⁷⁰ og 1973.⁷¹

⁶² "Året 1945," *Fra Misjonsarbeidet* Nr. 11 s. 3.

⁶³ "Litteratur-virksomheten," *Fra Misjonsarbeidet* Nr. 16 s. 8.

⁶⁴ "Litteratur," *Fra Misjonsarbeidet* Nr 2 s. 4.

⁶⁵ "Sommerstevnet i Stavanger," *Fra Misjonsarbeidet* Nr 4 s. 1; "Sommerstevnet," *Fra Misjonsarbeidet* Nr. 16 s. 1.

⁶⁶ LeRoy Tønning, brev, 23.09.98.

⁶⁷ "Den Apostoliske Tros virksomhet i Skandinavia," *Den Apostoliske Tro* Nr. 47 s. 8; "Sommerstevnet 7-17 juli," *Det lille fyrtårn* Nr. 40 s. 8.

⁶⁸ "Leirmøtet i Portland, Oregon, USA," *Den Apostoliske Tro* Nr. 72 s. 7.

Ifølge menighetenes norske tidsskrift har man pleiet regelmessig kontakt med trosfeller i andre land, - både gjennom omfattende korrespondanse og ved gjensidig besøk på hverandres sommerstevner. Spesielt fremheves kontakten med Sverige, Finland, og Danmark, men til tider også med Skottland,⁷² Tyskland⁷³ og Østerrike.⁷⁴ Det årlige sommerstevnet i Portland, Oregon har alltid fått god dekning, - bl.a. fordi det bestandig har vært norske deltakere der (både tilreisende fra Norge, og bosatte “norskamerikanere”), på samme måte som representanter fra Portland har prøvd å prioritere stevnet i Stavanger.

Arbeidet etableres i våre naboland

Vi har allerede kortfattet referert til David Grov, som var den første skandinaver som brøt opp fra Portland for å spre budskapet i Sverige og Norge sammen med en svensk “medbroder”. Oppstarten i Sverige skjedde altså idet Grov kom til Malmö og Göteborg hvor han vant en liten gruppe for sin forkynnelse. Den nyetablerte gruppen kom sammen til bønn i hjemmene. Menighet ble først stiftet idet den ene av de “to brødre” etter flere år vendte tilbake og “opptok virksomhet.”⁷⁵ Vi leser videre om en gruppe på 15 troende i Malmö og Kävlinge som har “tatt imot Den Apostoliske Tros lys.”⁷⁶ Pr. idag eksisterer det imidlertid ingen menighet i Sverige.

Arbeidet i Finland synes å ha startet opp ved at noen troende i Vasa i 1917 hadde kommet over Den Apostoliske Tros misjonsblad og deretter dannet menighet. Det synes å ha dreid seg om en finsk utgave av bladet som hadde blitt tilsendt fra Portland. Allerede i 1910 hadde de første finske oversettelsene av *The Apostolic Faith* blitt utsendt fra Portland til venner og bekjente av troende finner som var

⁶⁹ “Amerikabesøk til vårt sommerstevne 22.-31. juli 1966,” *Den Apostoliske Tro* Nr. 74 s. 2; “Sommerstevnet 1966,” *Den Apostoliske Tro* Nr. 75 s. 5.

⁷⁰ “Amerikabesøk,” *Den Apostoliske Tro* Nr. 87 s. 8.

⁷¹ “Sommerstevnet 1973,” *Den Apostoliske Tro* Nr. 94 s. 4.

⁷² “Sommerstevnet,” *Det lille fyrtårn* Nr. 41 s. 6-7.

⁷³ “Fra Krefeld,” *Fra Misjonsarbeidet* Nr. 15 s. 6; “Fra Tyskland,” *Det lille fyrtårn* Nr. 34 s. 8.

⁷⁴ “Fra Østerrike,” *Det lille fyrtårn* Nr. 39 s. 7.

⁷⁵ “Herren leder sitt folk,” *Fra Misjonsarbeidet* Nr. 18 s. 3.

⁷⁶ “Guds velsignelse,” *Fra Misjonsarbeidet* Nr. 7 s. 3.

bosatt i Portland og tilhørte menigheten der. Flere av mottakerne i gamlelandet skrev positivt tilbake og oppgav navn og adresser til ytterligere mennesker i Finland som kunne ha interesse av å motta samme blad. Dermed ble ikke bare "mailinglisten" for Finland betraktelig utvidet - det utviklet seg endog til en omfattende korrespondanse. Spesielt ivrig var en håndfull troende fra Vaasa, som altså hadde kommet over bladet i 1917.⁷⁷

En av mennene i menigheten, Gustav Skogberg, dro så til Göteborg hvor han i menighetsfelleskapet der mottok "Den Hellige Ånds dåp." Han vendte snart tilbake til Finland hvor han ble leder for menigheten i Vasa. Tilsvarende menigheter ble siden dannet både i Helsingfors, Tammerfors og Åbo.⁷⁸ Senere vet *Fra Misjonsarbeidet* å berette at "en finsk bror fra Vasa" kom til Göteborg for å oppleve helliggjørelse. Idet han reiste tilbake til Finland for å forkynde det han selv hadde opplevd, brøt det angivelig ut en vekkelse i Vasa, og *slik* hevdes nå menigheten å ha blitt til.⁷⁹ Dette var under første verdenskrig, og til tross for faren den unge mannen utsatte seg selv for, kom han seg over til Sverige med en fiskerbåt. Han meldte seg for politiet og forklarte hvorfor han hadde kommet. Etter 3 dagers innesperring, ble han satt på frifot og oppsøkte altså nå Göteborgmenigheten.⁸⁰ I en annen sammenheng fortelles det dessuten om nyetablert virksomhet også i Lahti.⁸¹ De finske menighetene rapporterer direkte til Portland, Oregon og er altså ikke underlagt distriktslederen i Stavanger.

I Danmark hevdes arbeidet å ha blitt initiert via en kvinne som tilhørte menigheten i Trondheim og som i 1926 tok med seg litteratur da hun besøkte sin mor som var bosatt i Silkeborg. Hun gav noen traktater til en mann hun kjente der, han ble grepet av budskapet og begynte å innrede lokale i sitt eget hus med tanke på møtevirksomhet. Han skrev til menigheten i Stavanger og bad om at noen måtte komme for å delta ved innvielsen. Olaf Kostøl og Carl Lohrbauer, også sistnevnte hjemkommet fra Portland, reiste som representanter for Sta-

⁷⁷ *A Historical Account* s. 249.

⁷⁸ "Den Apostoliske Tros Misjon i Finland," *Fra Misjonsarbeidet* Nr. 5 s. 3. (Se også "Fra Vasa," *Fra Misjonsarbeidet* Nr. 9 s. 2.)

⁷⁹ "Herren leder sitt folk," *Fra Misjonsarbeidet* Nr. 18 s. 3.

⁸⁰ "Den Apostoliske Tros virksomhet i Skandinavia," *Den Apostoliske Tro* Nr. 47 s. 7-8.

⁸¹ "Fra Finnland," *Det lille fyrtårn* Nr. 30 s. 5. (Se også "Til Vaasa, Finnland," *Den Apostoliske Tro* Nr. 46 s. 7 og "Hjemme hos Herren," *Den Apostoliske Tro* Nr. 88 s. 5.)

vangermenigheten.⁸² Vi leser i en annen sammenheng om troende fra Horsens, som forøvrig også holder møter i Randers.⁸³ Etter noe tid (1943) fikk man også kontakter i København.⁸⁴ Dette skjedde via to kvinner som arrangerte husmøter for venner og kjente. Til å begynne deltok den stadig voksende flokken på søndagsmøter i Horsens, men de fikk etterhvert leid møtelokale i hovedstaden før det i 1952 lyktes å kjøpe eget hus i Alhambravej som ble innredet til menighetslokale. Fra og med 1953 ble det dessuten satt igang husmøter på Bornholm.⁸⁵ Pr. idag har man kun én menighet,--denne befinner seg i Horsens og rapporterer til den skandinaviske distriktsleder i Stavanger.

Oppsummerende betraktninger

Til tross for aktiv satsing på litteraturspredning, har trossamfunnet aldri lyktes i å innta noen posisjon innen det norske frikirkelandskapet. Numerisk sett har menighetene alltid vært små og ubetydelige. Pr. idag har man i Norge kun menigheter i Stavanger, Bergen, Tromsø og Silsand, mens man i Danmark kun har menighet i Horsens. Sverige er m.a.o. ikke lenger representert, og Finland rapporterer direkte til Portland, Oregon. I Stavanger samler man likevel 50-60 barn ukentlig til diverse barneaktiviteter i menighetens regi.

Menighetene har valgt å fastholde isolasjonslinjen fra Crawfords dager og deltar følgelig ikke ved fellesmøtearrangement. Dette begrunnes gjerne med at man har lite å vinne på økumenisk samarbeid. Tvert imot føler mange at det hellighetsbudskapet man har blitt betrodd, er et "skjørt" budskap som kan utvannes om man skulle åpne opp for samkvem med troende av annen konfesjonell tilhørighet enn ens egen. Det bør imidlertid gjøres oppmerksom på at enkelte har inntatt en noe mer inkluderende holdning. Prognosene for trossamfunnets videre vekst i Norge synes likefullt ikke akkurat lovende, og det er gjerne kun et spørsmål om tid før flere av de pr. idag eksisterende menighetene får redusert status som "spredte vennegrupper."

⁸² "Den Apostoliske Tros virksomhet i Skandinavia," *Den Apostoliske Tro* Nr. 47 s. 7; "Herren leder sitt folk," *Fra Misjonsarbeidet* Nr. 18 s. 3; "Fra Danmark," *Fra Misjonsarbeidet* Nr 1 1942 s. 2.

⁸³ "Guds velsignelse," *Fra Misjonsarbeidet* Nr. 7 s. 3.

⁸⁴ "Fra Horsens, Danmark," *Fra Misjonsarbeidet* Nr. 8 s. 4.

⁸⁵ "Fra København," *Den Apostoliske Tro* Nr. 50 s. 10.